

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Ústav sociální práce

**Sociální služby pro děti a mládež
v Rychnově nad Kněžnou**

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Hartmanová
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Hradec Králové 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Bělé dne 14.4.2020

Kateřina Hartmanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Miroslavu Kapplovi, Ph.D., za cenné odborné rady a připomínky, které mi pomohly mou práci zdárně dokončit, a také za čas, který mi věnoval při konzultacích k bakalářské práci.

Zadání bakalářské práce

Autor: Kateřina Hartmanová

Studium: U1763

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Název bakalářské práce: **Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou**

Název bakalářské práce AJ: Social services for children and youths in Rychnov nad Kněžnou

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Stručný obsah, popis tématu, zvolené metody: Práce se bude zabývat sociálními službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. Definicí pojmu sociální služby, výkladem obecné charakteristiky zařízení poskytujících tyto služby, stručnou historií sociálních služeb na rychnovsku. Dále se bude zabývat mapováním organizací poskytujících sociální služby pro děti a mládež, v Rychnově nad Kněžnou. V neposlední řadě popisem jejich činnosti, významem, prospěšností a případné absence některé služby ve městě. Zvolené metody a techniky: kvantitativní výzkumné strategie, studium dokumentů

Základní literatura: LEVICKÁ, Jana. Metody sociálnej práce. 1. vyd. Trnava: VeV, 2002. 122 s. ISBN 80-89074-38-3. MATOUŠEK, Oldřich. a kol. Metody a řízení sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2 MATOUŠEK, Oldřich. (a kol.) Základy sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 309 s. ISBN 80-7178-473-7

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Ing. Emília Janigová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.6.2018

Abstrakt

HARTMANOVÁ, Kateřina. *Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou*. Hradec Králové, 2020. 48 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Tato bakalářská práce popisuje sociální služby poskytované dětem a mládeži ve městě Rychnově nad Kněžnou. Práce je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a část výzkumnou. V teoretické části se zabývá definicemi pojmů sociální služby, dětství, mládež, dospívání. Dále se zaměřuje na obecnou charakteristiku vybraných zařízení, která sociální služby dětem a mládeži v Rychnově nad Kněžnou poskytují. Stručně také pojednává o vývoji sociálních služeb na Rychnovsku v několika posledních desetiletích. Zmapuje organizace poskytující sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou a popíše jejich činnost. Výzkumná část se zabývá hledáním odpovědí na hlavní i dílčí výzkumné cíle, a to za pomoci kvantitativní výzkumné strategie, konkrétně dotazníkového šetření. V závěru práce je hodnocen význam, prospěšnost a případné absence některé sociální služby ve městě.

Klíčová slova: děti, mládež, Rychnov nad Kněžnou, sociální služby

Abstract

HARTMANOVÁ, Kateřina. *Child and Youth Social Services in Rychnov nad Kněžnou*. Hradec Králové, 2020. 48 s. Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Institute of Social Work. Supervisor: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

This bachelor thesis deals with social services for children and young people in Rychnov nad Kněžnou. The thesis is divided into two sections – theoretical part and research. The theoretical part focuses on definitions of the key concepts such as social services, childhood, young age, and growing up. This part also presents the general characterization of particular organizations/facilities, which provide social services for children and young people in Rychnov nad Kněžnou. In brief, it also refers to the development of social services in Rychnov nad Kněžnou throughout the past few decades. The thesis includes a survey of facilities which provide social services for children and young people in Rychnov nad Kněžnou, and gives an overview of their activities. The research part aims to find answers for the main and partial research objectives by means of the quantitative research strategy, specifically a survey research. The conclusion of the thesis includes evaluation of the importance, beneficial effect and the prospective absence of certain social services in the town.

Key concepts: children, Rychnov nad Kněžnou, social services, young people

Obsah

Úvod.....	9
1 Sociální služby	10
1.1 Sociální služby.....	10
1.1.1 Vymezení pojmů dle zákona o sociálních službách.....	10
1.2 Historie sociálních služeb.....	10
1.3 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.....	12
1.3.1 Formy sociálních služeb.....	13
1.3.2 Druhy sociálních služeb	13
1.3.3 Typy zařízení sociálních služeb	14
2 Dětství a dospívání.....	17
2.1 Dětství.....	17
2.2 Dospívání.....	17
2.3 Handicapy u dětí a dospívajících.....	18
2.3.1 Mentální postižení	18
2.3.2 Tělesná postižení	19
2.3.3 Kombinovaná postižení.....	19
2.3.4 Sociokulturní prostředí.....	20
3 Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	21
3.1 Rychnov nad Kněžnou.....	21
3.1.1 Historie města.....	21
3.1.2 Současnost města.....	22
3.2 Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.....	23
3.2.1 Sociální služby města Rychnov nad Kněžnou, o.p.s.	23
3.2.2 Farní charita Rychnov nad Kněžnou.....	23
3.2.3 Centrum Orion, z.s.	24
3.2.4 OD5K10, z.s.	25

4	Výzkumná část	28
4.1	Formulace cíle výzkumu, dílčích výzkumných cílů	28
4.1.1	Transformační tabulky	28
4.2	Metody a techniky sběru dat.....	32
4.3	Průběh výzkumu	32
4.4	Etická a jiná rizika zvolené výzkumné strategie	33
5	Vyhodnocení výzkumu	34
5.1	Analýza, vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu	34
5.2	DVC 1 - Zjistit spokojenost s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.	34
5.3	Vyhodnocení DVC 1	38
5.4	DVC 2 - Zjistit spokojenost respondentů s poskytovanými sociálními službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.....	38
5.5	Vyhodnocení DVC 2	40
5.6	DVC 3 - Zjistit nedostatky v nabízených sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	40
5.7	Vyhodnocení DVC 3	41
	Závěr a diskuze.....	43
	Seznam zkratk:	45
	Seznam tabulek:	45
	Seznam obrázků:	45
	Seznam příloh:.....	45
	Seznam použitých zdrojů:	46
	Přílohy:	50

Úvod

Dětství a dospívání je choulostivou částí našeho života, které je provázeno řadou velkých změn. Mnohé závisí na genetické výbavě člověka, na prostředí, v němž svůj život začíná žít, na jeho životních podmínkách. Děti a mladiství tak tvoří specifickou skupinu v naší společnosti. Je proto prospěšné této skupině věnovat zvýšenou péči, pozornost a podporu. Cílem mé bakalářské práce je zjistit názory respondentů na poskytování vybraných sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou v kontextu jejich využívání.

Bakalářskou práci tvoří část teoretická a část výzkumná. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole teoretické části definuji pojem sociální služby. Jejich rozdělení, charakteristiku, rozmanitost a v neposlední řadě také jejich právní úpravu. Stručně také popíši jejich historický vývoj v České republice. V druhé kapitole se zabývám dětstvím, dospíváním a jeho vymezením. Dětství i dospívání provázejí velké změny, psychické nebo fyzické, které každý jedinec prožívá různě. Každý žije v odlišném prostředí, a tak neexistuje jediný typ dítěte či dospívajícího. V poslední, třetí kapitole, teoretické části definuji vybraná zařízení poskytující sociální služby pro děti a mládež na Rychnovsku. Popíši jejich strukturu, historii, současnost i význam pro Rychnovsko.

Ve výzkumné části využívám kvantitativní výzkumnou strategii, a to dotazníkové šetření. Zdůvodňuji volbu dané výzkumné strategie, průběh výzkumu, způsob zpracování získaných údajů. Dotazníkové otázky jsem sestavila tak, aby odpovídaly na dílčí výzkumné cíle. Na závěr jsem provedla analýzu a interpretaci výsledků mého šetření.

Dle mého názoru je problematika služeb pro děti a mládež pro celou naši společnost zásadní, protože se jedná o nastupující, budoucí generaci. Je proto klíčové, aby jejich start do života byl co nejlepší a případné jejich obtíže je nutné se snažit řešit včas. Nabídnout jim pomoc a podporu. Význam spatřuji v informovanosti společnosti o využívání sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. Také to, zda jsou tyto služby důležité pro jejich uživatele, pro jejich rodinné příslušníky a také zda jim tyto služby usnadňují život.

1 Sociální služby

V této části se budu zabývat definicí pojmu sociální služby. Rozdělím je do kategorií, ty popíši a blíže specifikuji. Budu se také věnovat legislativní úpravě sociálních služeb. Blíže se zaměřím na sociální služby pro děti a mládež. Stručně nastíním historický vývoj sociálních služeb v České republice.

1.1 Sociální služby

Vymezení pojmu sociální služba je v literatuře mnoho. Podle Oldřicha Matouška jsou sociální služby, služby určené osobám v nepříznivé sociální situaci. (Matoušek, 2001) Sociální služby pomáhají lidem zvládnout složité životní situace, ve kterých se mohou, mnohdy ne svojí vinou, ocitnout. Pomáhají lidem, kteří si z nějakého důvodu nemohou pomoci sami. Sociální služba pomáhá řešit vzniklou situaci tím, že podporuje sociální začlenění a také chrání před sociálním vyloučením. Oblast sociálních služeb je oblastí, která se může dotknout každého z nás. Sociální služby mohou být poskytovány rodinám, jednotlivcům, ale i skupinám obyvatel. K nejpočetnější skupině uživatelů sociálních služeb patří senioři, rodiny s dětmi, osoby se zdravotním postižením a mnozí další potřební občané. (Levická, 2002)

1.1.1 Vymezení pojmů dle zákona o sociálních službách

Nejdůležitějším zákonem v oblasti sociálních služeb v České republice je jednoznačně zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon konkrétně vymezuje pojem sociální služba jako činnost nebo soubor činností, které zajišťují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Tento zákon jasně definuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím příspěvku na péči, sociálních služeb. Určuje také předpoklady pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb a mimo jiné rovněž upravuje výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, určuje také maximální výši částky, které může poskytovatel za služby požadovat. (Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, dostupný na <https://www.zakonyprolidi.cz/>, cit. 3.1.2020)

1.2 Historie sociálních služeb

Zrodu dnešních sociálních služeb předcházelo dlouhé období vývoje. Instituce, mnohdy spíše celá struktura institucí, které zabezpečují sociální práci v dnešní době, se postupně

vyvíjely již od středověku. Můžeme říci, že poskytování sociálních služeb se prolíná celou historií lidstva. Již v dávné historii se mnohé instituce snažily tlumit nepříznivé podmínky obyvatel, pomáhaly řešit sociální problémy a také se pokoušely je odhalovat. Nemůžeme tuto činnost považovat za sociální práci v dnešním slova smyslu. Historicky, a platí to i v dnešní době, byly sociální služby motivovány pomocí chudým, osobám na okraji společnosti, osiřelým dětem a jinak sociálně znevýhodněným. Prvopočátek pomoci znevýhodněným osobám nacházíme v pomoci od církví. Církev zakládala při svých kostelích a kláštorech nemocnice, které byly reakcí na pramalé sociální zabezpečení velké řady obyvatelstva. Toto obyvatelstvo bylo postiženo zejména, řadou válek, epidemií moru, hladomoru. Špitály¹ přednostně do své péče přijímaly své mecenáše² ostatní potřební byli přijímáni na případná volná místa. Velkou změnou bylo období husitských válek. Husité nakonec nenašli jinou cestu pro péči o potřebné a špitály se znovu objevily.

S příchodem křesťanství přišla i nová vlna pomoci. Prvopočátky poskytování sociálních služeb můžeme najít v kláštorech a následně také ve farnostech. Můžeme tedy říci, že kláštery ve spolupráci s farnostmi prezentovali první zařízení, která úmyslně, dlouhodobě a také organizovaně poskytovaly podporu potřebným.

Později, a to dokonce až na přelomu 18. a 19. století vznikala rozsáhlá rozličná zařízení. Podpora se konkretizovala a vznikala více méně specializovaná zařízení. Např. starobince byly určeny pro staré lidi, chudobince pro málo majetné, sirotčince pro opuštěné, odložené nebo osiřelé děti. Roku 1781 byla římskoněmeckým císařem, synem Marie Terezie a Františka Lotrinského, Josefem II. vydána Pravidla direktivná. Tato listina určovala systém a řád u nově budovaných institucí a současně stanovovala podobu rozvíjející se ústavní péče, kladla důraz především na starostlivost o opuštěné děti a mládež, jako porodnice, nalezince či sirotčince. Tyto ústavy byly placeny z dědických darů, také z veřejných sbírek. (<https://www.panovnici.cz>, cit. 10. 1. 2020) Dalším významným zákonem byl z roku 1868 Chudinský zákon. Tento zákon nařizoval povinnost obci starat se o své obyvatele města, který se ocitl v nouzi a příslušel do obce domovským zákonem. Povinností příslušné obce bylo především zajistit chudému potřebnou stravu, ošetření v nemocnici, nebo i umístění v místním chudobinci. (Oláh, 2009)

Roku 1918, při vzniku samostatné Československé republiky, bylo převzato do správního řádu nové Československé republiky mnoho z rakousko-uherských předpisů.

¹ Nemocnice; ve středověku ústav pro nemocné, zestárlé a chudé, hospitál. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 7. 1. 2020.

² Ochránce, podporovatel umění. Mecenáš je na rozdíl od sponzora i duchovním patronem, neangažuje se pouze finančně. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 7. 1. 2020.

Nejobvyklejší formou sociální služby byla v té době ústavní péče. Díky zřízení ministerstva sociální péče a zavedení sociálního pojištění měli zaměstnanci jistotu podpory v případě invalidity, v případě nemoci a v neposlední řadě pomoc ve stáří. Domovské právo bylo zrušeno a nahradilo jej československé státní občanství a to Zákonem č. 174/1948 Sb. Tímto zákonem přešla povinnost sociálního pojištění všech občanů na stát. Druhá světová válka naneštěstí překazila tradici dobrovolných spolků, mezi něž patřily zejména Společnost Československého červeného kříže a také Masarykova liga proti tuberkulóze. (Matoušek, 2007)

Padesátá léta 20. století znamenala v našich zemích výraznému snížení počtu organizací poskytujících sociální péči, byl naprosto zrušeny nestátní organizace, a to včetně církevních institucí, které měly v oblasti poskytování sociálních služeb, do té doby nezastupitelnou a velmi významnou roli. Byla zavedena centralizace poskytování sociálních služeb a hlavní důraz byl kladen na ústavní péči. (Matoušek, 2007) Změna v poskytování sociálních služeb nastala v roce 1956 a to přijetím zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Tento zákon umožnil opětovné zřizování, provozování a udržování ústavů sociální péče i nestátním organizacím. Ústavy tak mohly zakládat např. církve, náboženské organizace, ale i např. zemědělská družstva. Odpovědnost za výkon péče, však zůstala na státu.

Podstatný obrat nastal v oblasti sociálních služeb po Sametové revoluci v roce 1989. Na nově vzniklou situaci v naší republice musela reagovat, krom jiných, také soustava sociálních služeb. Začátkem 90. let dvacátého století odstartovala kompletní reorganizace sociálního systému. V roce 2006 se oblast sociálních služeb dočkala nové legislativy, ta přinesla potřebný soubor opatření a jasných pravidel. Vešel v platnost Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

1.3 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Za nejpodstatnější úkol tohoto zákona považují ochranu zájmů a také práv lidí, kteří se z rozličných důvodů hůře prosazují v běžném životě. Ať je to z důvodu např. zdravotního nebo mentálního postižení, či jinému, např. sociokulturnímu znevýhodnění. Zákon o sociálních službách specifikuje eventuality pomoci a podpory pro osoby, které se dostaly do nepříznivé sociální situace. Znamená to, že je pro ně může být složité řešit svou životní situaci tak, aby mohly setrvat, jako součást běžné společnosti a mohly žít obvyklým životem. Pro lidi, kteří se dostanou do takové situace, zákon definuje možnosti pomoci a podpory, které mohou využít. Jde o sociální služby a příspěvek na péči. Zákon také vymezuje práva a povinnosti sociálních služeb a jejich uživatelů. Zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách byl zaveden příspěvek

na péči. Nově byla zavedena povinná registrace poskytovatelů sociálních služeb u krajských úřadů, a to, aniž by se rozlišovala jejich právní forma. Zákonem byl také ustanoven minimální stupeň odborného vzdělání jak sociálního pracovníka, také pracovníka v sociálních službách. Výše jmenované změny výrazně přispěly k rozkvětu a upevnění vztahu mezi poskytovateli sociálních služeb a jejich uživateli. Více důrazu je kladeno na individuálnost přístupu k uživatelům. Neméně důležitým je také úsilí o začlenění uživatelů do běžné společnosti, jejich nevyčleňování a neuzavírání mimo ostatní občany, jak se tomu mnohdy dělo v minulosti.

1.3.1 Formy sociálních služeb

Dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů můžeme sociální služby rozdělit do třech forem, jsou jimi:

- Terénní služby. Sociální služba v této formě je poskytována uživateli v jeho přirozeném prostředí, v prostředí, ve kterém žijí. Ať se jedná o dům, byt, ale i ulice může být pro uživatele přirozeným prostředím. Jedná se např. o streetwork, osobní asistenci nebo pečovatelské služby.
- Ambulantní služby. Tato forma sociální služby je opakem služby terénní. Za touto službou uživatel dochází do zařízení, které službu poskytuje. Např. rozličné poradny a nízkoprahová centra pro děti a mládež.
- Pobytové služby. Pobytové služby mají, oproti ostatním zmiňovaným formám sociálních služeb, zásadní rozdíl. Již z názvu můžeme usoudit, že při této formě uživatel v zařízení bydlí, žije. Pro příklad uvedu domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněná bydlení, azylové domy.

1.3.2 Druhy sociálních služeb

Podle zákona o sociálních službách můžeme sociální služby rozdělit podle funkce, kterou služby plní. Dělíme je do třech základních skupin:

- Sociální poradenství. Smyslem sociálního poradenství je zejména poskytnout klientovi informace a jimi také eliminovat vznik nepříznivých situací, mají preventivní funkci. Ať se jedná o základní informace, jako je nárok na dávky, na služby. Nejde opomenout poskytování informací i o organizacích, které mohou uživateli pomoci odborně zvládnout jeho tíživou životní situaci, poradenství má nápravnou funkci (Matoušek,2003)

- Služby sociální péče. Záměrem služeb sociální péče je především umožnit zařazení uživatele co možná nejvíce do běžného života. Jestliže uživateli jeho zdravotní stav neumožňuje zapojení do běžného života, zajišťují mu služby sociální péče důstojné prostředí a zacházení. (Molek, 2009)
- Služby sociální prevence. Hlavním a nejdůležitějším posláním sociální prevence je pomoci přispět k vyloučení situací a jevů, které by mohly vést např. k sociálnímu vyloučení jedince, přičemž tyto jevy nejsou důsledkem zdravotního stavu či věku uživatele. Sociální prevence je primárně zaměřena na změnu nepříznivých sociálních podmínek, jejich vznik a šíření.

1.3.3 Typy zařízení sociálních služeb

V následující části bakalářské práce uvedu příklady některých typů sociálních služeb, které mimo jiných uživatelů, mohou využít také děti a mládež.

- **Osobní asistence**

Poskytne klientovi pomoc, asistenci, na sjednanou dobu. Osobní asistent může uživateli této sociální služby pomoci v rozličných činnostech. Jedná se zejména o doprovod uživatele např. k lékaři, na úřady, ale i ve věcech všedních, jako je pomoc při nakupování, či doprovod uživatele na jeho koníčky apod. Osobní asistent může trávit sjednaný čas s uživatelem i v jeho domácnosti. Tam mohou např. nacvičovat samostatnost klienta v jeho přirozeném prostředí. Nacvičují společně základní činnosti v domácnosti jako je úklid, praní, vaření, ale i sporadičtější úkony, jakým je oblékání. Osobní asistence je hrazenou službou a sazba za hodinu se odlišuje.

- **Denní stacionář**

Je sociální služba, která je poskytována ambulantně. Osobám, které mají sníženou soběstačnost a jejich situace si žádá pomoc jiné osoby. Čas trávený v denních stacionářích probíhá za podpory a vedení asistentů. Služba nabízí trávení času mezi osobami se stejným nebo podobným postižením, či znevýhodněním během dne, a to většinou ve všední dny. Každý denní stacionář má stanovenou otevírací dobu, po kterou jsou uživatelům k dispozici. Nabídka činností v denních stacionářích bývá velmi pestrá. Poskytují uživatelům např. vzdělání, aktivizační, výchovné činnosti, pomoc při péči sama o sebe, nebo i kontakt se společenským

prostředím, také stravu při pobytu. V neposlední řadě a neméně důležitá je také vzájemná komunikace mezi uživateli denních stacionářů, nacvičují tak dovednosti, které, mohou postupně vést k co největší samostatnosti uživatelů.

- **Týdenní stacionář**

Hlavním rozdílem mezi denním stacionářem a týdenním stacionářem se v tom, že týdenní stacionář je pobytovou službou. To znamená, že v týdenním stacionáři je poskytováno, krom mnoha činností podobných jako v denním stacionáři, také ubytování pro uživatele sociální služby. Pobyt je zde většinou v pracovní dny a víkendy a svátky tráví uživatelé u rodin. Stejně jako u denních stacionářů, jsou i zde nabízeny činnosti vedoucí ke zvládnutí péče o svou osobu, výchovné činnosti, pomoc při osobní hygieně, strava, sociálně terapeutické činnosti a další. Vzhledem k tomu, že mají asistenti při této službě více času na práci s uživateli, je mnohdy plánovány i návštěvy kulturních akcí, výlety. Uživatelé se také učí komunikovat s úctou se svými spolubydlicími, učí se respektu a ohleduplnosti. Tato sociální služba je poskytována za úplatu.

- **Raná péče**

Výše jmenovaná sociální služba je poskytována dětem ve věku 0-7 let, které jsou zdravotně postižené. Jedná se převážně o terénní službu, může však být doplněna i o ambulantní formu služby. Raná péče klade důraz na podporu raného vývoje dětí s postižením. Do střediska dochází s dítětem rodiče, nebo pracovníci služby dochází domů k uživateli. Tato služba je především zaměřena na podporu rodiny a přispívá k lepšímu vývoji dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby. Služba je poskytována zdarma. (Hradílková, 2018)

- **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež**

Tyto instituce jsou určeny výhradně pro děti a mládež ve věku od šesti do šestadvaceti let. Poskytují služby sociální prevence, jsou službami ambulantními nebo terénními. Zaměřují se zejména na mládež v rizikových oblastech, nebo na velkých sídlištích, ve vyloučených lokalitách, všude tam, kde je nedostatek organizovaných zájmových činností pro děti a mládež a jsou ohroženy společensky nežádoucími fenomény. Zmíněné služby si berou za cíl zlepšit kvalitu života neorganizované mládeže, a to zejména předcházením, snížením sociálních a zdravotních rizik, které mohou souviset s jejich rizikovým způsobem života. Výhodou této

služby je, že je anonymní, snadno přístupná a důležité je zmínit, že je bezplatná, což je velkou výhodou. Děti a mládež si mohou dovolit ji navštěvovat, bez ohledu na to, jak majetní jsou jejich rodiče. Posláním této sociální služby je eliminovat rizikové chování dětí a mládeže. (<http://www.od5k10.cz/centrum-5ka>, cit. 23. 1. 2020)

- **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi**

Za zmínku jistě stojí další sociální služba nazývaná jako sociálně aktivační služba pro rodiny s dětmi. Zákonem o sociálních službách je určena jako služba terénní nebo ambulantní. Tato služba je účinnou ochranou před odebráním dětí z dlouhodobě nepříznivého sociálního prostředí, především z vyloučených lokalit. Spolupráce mezi uživateli služby a sociálním pracovníkem trvá většinou šest měsíců. Během této doby společně pracují nejen na získání důvěry, ale i na zlepšení rodičovských kompetencí, finanční situace rodiny, nebo zlepšení prospěchu dítěte ve škole. (<https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/socialni-sluzby/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/>, cit. 23. 1. 2020)

2 Dětství a dospívání

V následující kapitole se budu zabývat dětstvím a dospíváním, zaměřím se na vývoj dětí, dospívání mládeže, a to nejen psychický, ale i fyzický. Zaměřím se i na rozličné druhy postižení, se kterými se můžeme u dětí a mladistvých setkat. Pozornost také budu věnovat sociokulturnímu znevýhodnění, s nimiž se děti i mládež mohou potkat.

2.1 Dětství

Dětství je citlivým obdobím našich životů. „*Neseme společnou odpovědnost. Všechny děti si totiž zaslouží příležitost k dosažení svého plného potenciálu. Všechny děti mají právo na dětství.*“ (Národní strategie ochrany práv dětí. MPSV, 2012., str. 2). Dětství můžeme charakterizovat jako etapu našeho života, ve které se jedinec vyvíjí od narození po dospělost.³ Období dětství není přesně ostře ohraničeno, můžeme nicméně považovat za jeho horní hranici školní věk. „*Školákem rozumíme dítě od 6 let věku do počátku dospívání. Školní období má různou dobu trvání a nelze jej ztotožňovat s obdobím školní docházky.*“ (Lebl Jan, Kamil Provaník a Ludmila Hejčmanová, Preklinická pediatrie. 2.vydání. Praha: Galén, 2007, s.5., ISBN 978-80-7262-438-6).

2.2 Dospívání

Dospívání je nejdelší etapou vývoje od narození k dospělosti. Toto období trvá deseti do devatenácti let věku. Můžeme říci, je to dočasný stav, kdy jednotlivec není již dítětem, ale zároveň ještě není dospělým člověkem. V období dospívání prochází nejen lidské tělo, ale i myšlení a psychika významnými změnami. Tělesný růst v tomto období můžeme nazvat překotným. Mezi chlapci a dívkami jsou nepatrné rozdíly. Dívky nejrychleji rostou kolem třináctého roku věku, a to 9-11 cm/rok. Chlapci průměrně rostou 10-12 cm/ rok, ovšem nejrychleji až kolem patnáctého roku věku. Dívky i chlapci začínají také pohlavně dospívat. (Hrodek, Vavřínek, 2002.) „*V období dospívání si člověk začne uvědomovat svou osobnost. Napodobuje myšlenky, které jsou charakteristické pro jeho generaci. Bouří se proti autoritě, obzvláště té rodičovské. Člověk začíná poznávat přátelství, lásku, ale bohužel i násilí. Neustále pozoruje změny na svém těle.*“ (<https://mineralfit.cz>, cit. 23. 1. 2020). Duševní vývoj je období

³ V České republice se člověk stane plnoletým v 18 letech. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, § 30.

dospívání bouřlivý, intenzivní. Emoce⁴ jsou nestabilní, často negativní a v neposlední řadě velmi přístupné vnějším vlivům. Rozumové schopnosti se rozvíjí, stejně jako tvořivé myšlení. Jedinec je snadno podléhá vlivu svých vrstevníků, hledá své místo v kolektivu a také se emancipuje⁵ se od své rodiny, ze svého stabilního a jistot plného prostředí. Kvapem se rozvíjí také rozumové schopnosti dospívajících, schopnost tvůrčího i logického⁶ myšlení.

2.3 Handicapy u dětí a dospívajících

Handicap⁷ je pojem, který užíváme v mnoha významech, většinou však ve významu nevýhody či neprospěchu, postižení. Postižení můžeme vnímat ve smyslu tělesné stránky, duševního hlediska. Tato postižení mohou být buď vrozená, nebo vzniknou např. po úrazových stavech, či jako následek nemoci. Handicapem se může stát i prostředí, ve kterém děti a mládež vyrůstá. Sociokulturní handicap *„jde o sociokulturně znevýhodněné osoby (zejména děti a mládež) např. z etnických a národnostních menšin a z emigrantů, kteří mají ztíženou adaptaci na nové prostředí kvůli svým národnostním tradicím, zvykům a jazykové bariéře.“* (<https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020). V roce 2018 navštívilo české školy 108 tisíc dětí do 15 let se zdravotním postižením. Úsudek o souhrnném počtu zdravotně postižených dětí od narození do dovršení 15 let věku je až 117 tisíc. Představovaly tak překvapivě 7 % ze všech dětí u nás. (<https://www.czso.cz/> cit. 10. 1. 2020)

2.3.1 Mentální postižení

Děti a mládež s mentální retardací tvoří specifickou skupinu, řadí se mezi jednu z nejpočetnějších skupin, bohužel i přesto se o těchto lidech ví velmi málo. Představy běžného člověka o lidech s mentálním postižením způsobují různé mýty, předsudky, záhady a někdy neopodstatněné obavy. Z této nevědomosti k nim vzniká postižením odtažitý přístup, čas od času až nepřátelské chování ze strany společnosti, což způsobuje jejich nejistou a nejasnou společenskou situaci. Bohužel se stále najdou jedinci, kteří díky této své nevědomosti, nejraději všechny osoby s mentálním postižením zavřeli, nebo izolovali, aby je nemuseli vidět a potkávat na ulicích. Je velmi smutné, že tento postoj a podobný názor zastávají také někteří lékaři a další zdravotničtí pracovníci, kteří dávají rady rodičům dětí s tímto postižením, že by je raději měli

⁴ Vědomá duševní reakce subjektivně prožívaná jako určitý cit či pocit, obvykle zaměřená vůči určitému objektu, doprovázená fyziologickými změnami a výrazovými projevy a podněcující k určitému způsobu chování. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020.

⁵ Osvobození z podřízeného postavení, zrovnoprávnění. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020.

⁶ Teorie obecně platných zákonitostí myšlení a zákonitostí procesu poznání. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020

⁷ Nevýhoda, překážka <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020.

dát do ústavu, aby si nekomplikovali život. Zde se projevuje nejen hlavní nepochopení potřeb lidí, zvláště pak dětí s mentální retardací, jelikož je potřeba rozlišovat individuální rozdíly v úrovni mentální retardace. Jednotlivé úrovně mentální retardace jsou individuálně a značně odlišné. Např. lidé s lehkou mentální retardací jsou většinou schopni dokončit základní školu a vyučit se učebním oborům, někteří dokonce jsou schopni založit si rodinu. Na druhé straně jsou jedinci s hlubokým postižením, kteří jsou zcela závislí a odkázaní na pomoc někoho jiného. Tito lidé nejsou schopni se sami najíst, jsou inkontinentní, nekomunikují s okolím, nejsou schopni zvládat základní hygienické potřeby ani samostatný pohyb. Mezi těmito skupinami existuje řada variant, jelikož každý člověk je v něčem jedinečný a liší se. Ovšem i s takovými jedinci, kteří jsou odlišní, se v kulturní společnosti musíme naučit žít a komunikovat s nimi, což označujeme pojmem integrace. (Švarcová, 2000)

2.3.2 Tělesná postižení

Tělesné postižení můžeme definovat jako tělesnou odlišnost jedince, která omezuje jeho pohybovou způsobilost. Toto omezení ovlivňuje jeho emocionální, sociální i kognitivní⁸ konání. Mnohdy jsou narušeny role, který postižený zastává ve společnosti, a to zejména soběstačnost, rodinnou roli a také např. zájmové činnosti. (Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, 1999) Jako tělesně postižený je obecně vnímán ten, jehož pohybové postižení je naprosto zjevné a nedá se tudíž na první pohled přehlédnout. Nesmíme zapomínat na další tělesná postižení, jako je např. i sluchová a zraková postižení.

2.3.3 Kombinovaná postižení

Kombinovaná postižení můžeme nazvat také sdruženými vadami. Prezентují postižení, které je kombinací dvou a více odlišných vad u jednoho člověka. Jedná se o velmi různorodou skupinu lidí a i proto, je značně obtížné vytvořit jednotný kvalifikační systém pro zmiňovanou kategorii znevýhodněných jedinců. Kombinace více postižení najednou bývá mnohdy zaviněna genetickými anomáliemi⁹. Prvotní postižení může být u některých osob velmi těžké stanovit. (Slowík, 2007) Bohužel závažné vady, poruchy a postižení se velice často sdružují, mají snahu se vyskytovat společně. (Opatřilová, 2005)

Kombinace postižení mohou být různorodá. Různá mentální postižení se mohou kombinovat mezi sebou, také vady tělesné, smyslové a vad řeči bez připojeného mentálního

⁸ Souhrn operací a pochodů, jejichž prostřednictvím si člověk uvědomuje a poznává svět i sebe samého. Slovník cizích slov, Kolektiv autorů a konzultantů, Praha: OTTOVA NAKLDATELSTVÍ, s.r.o. 2005, str. 364., ISBN 80-7360-289-X.

⁹ Nepravidelnost, výjimečnost; odchylka, úchylka od normálu. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020

postižení. Speciální skupinu kombinovaných postižení tvoří osoby hluchoslepé. (Pipeková,2010)

2.3.4 Sociokulturní prostředí

Handicapem pro děti a mládež se v neposlední řadě může stát i nevhodné sociokulturní prostředí. Pojem sociokulturní je složenina ze dvou slov. Socio, což vykládáme jako společenský, či společnost a kulturní, které interpretujeme v kontextu kulturních prvků, jako jsou náboženské uspořádání, nebo zvyklosti bydlení. (Akademický slovník cizích slov, 1997)

Ačkoliv se dítě, či dospívající snaží začlenit do sobě blízké, sociální skupiny, např. školního kolektivu, může být proces socializace¹⁰ narušen zvyky z rodinného prostředí. Toto se pak dítěti nebo dospívajícímu stává nevýhodou. Přes všechna úsilí zapadnout do společnosti v procesu socializace nesmíme zapomínat také na individuální zpracování všech vlivů, které v sobě jedinec nese. Jsou jimi především vlivy z rodinného prostředí. Ať mluvíme o rodinách jiného etnika¹¹, přistěhovalců, rodinách bez jednoho z rodičů, rodinách, kde jeden z rodičů je nějakým způsobem závislý, rodin žijících na hraně chudoby nebo i rodin netypických, např. tam kde žijí ve společné domácnosti homosexuální¹² páry. (Výrost, 2008)

Děti i mládež mohou být ohroženi sociálním vyloučením v důsledku jejich rizikového chování v životě. Za rizikové chování můžeme považovat takové chování, které ohrozí život, zdraví nebo sociální začlenění jedince. Také chování, které svými důsledky směřuje proti prospěchu společnosti. Za rizikovou mládež považujeme tu, která má dispozice k vyššímu sociálnímu selhání. Předpokladů či sklonů k tomuto chování může být celá řada, jsou jimi např. dědičnost, poruchy morálního vývoje, život ve velkém městě, nízké vzdělání, neúčast na vzdělání, dysfunkční rodina a další. (Matoušek, 2016).

¹⁰ Celoživotní proces formování chování člověka společností. <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>, cit. 10. 1. 2020

¹¹ Skupina lidí, kterou spojuje společný původ, zvláštní kulturní znaky (především jazyk), tradice a mentalita; etnická skupina. (www.slovník-cizich-slov.abz.cz, cit. 11. 1. 2020)

¹² Sexuální chování charakterizované pohlavní náklonností ke stejnému pohlaví. (www.slovník-cizich-slov.abz.cz, cit. 11. 1. 2020)

3 Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou

3.1 Rychnov nad Kněžnou

3.1.1 Historie města

Rychnov nad Kněžnou je menším okresním městem na severovýchodě Čech, ležící v Královéhradeckém kraji. Ve městě v současnosti žije více než 11 tisíc obyvatel (<http://www.czso.cz>, cit. 1. 2. 2020) a rozloha města je 3495 ha. Město je nazýváno branou Orlických hor a průměrná nadmořská výška 320 m. nad mořem tomu odpovídá. (www.rychnov-city.cz, cit. 1. 2. 2020)

První historickou zmínka o městě nacházíme v listině vydané rakouským vévodou Přemyslem Otakarem II. 1. února roku 1258. V roce 2018 tedy obyvatelé města Rychnov nad Kněžnou oslavili již 760 let od založení města. „*Městský znak, právo pečetit zeleným voskem a výsadu konání dvou výročních trhů (první trh na středu po sv. Vítu - 15.6., druhý trh na pondělí po sv. Matouši - 21.9.) právně a oficiálně potvrdil svou listinou český král Vladislav II. Toto privilegium nese datum 6. března 1488. Listina je uložena v archivu kolowratského zámku.*“ (www.rychnov-city.cz, cit. 1. 2. 2020). Historii v Rychnově nad Kněžnou potkáváme na každém kroku. Centrum města je považováno za historickou zónu. Staré náměstí je obklopeno historickými měšťanskými domy a také radnicí o jejíž existenci je první zmínka již v roce 1596. Jak uvádí rozsáhlý Ottův slovník naučný vydaný z roku 1904 (<https://pdfknihy.maxzone.eu/otto.html>, cit. 1. 2. 2020) „*Rychnov nad Kněžnou má dvě náměstí. Na starém jest mohutný dům obecní, skrovná radnice s věží a městským znakem. Na Novém náměstí stojí zámek hrabat z Kolowrat, jenž maje troje nádvoří a dvě věže náleží k nejvýstavnějším v Čechách a chová v sobě mnohé vzácné obrazy a malby.*“ Kolowratský zámek je jen jednou z několika historických památek ve městě. Pro příklad můžeme dále jmenovat Kostel Nejsvětější trojice, který je nedílnou součástí areálu zámku a je se zámkem spojen průchozí chodbou. Židovskou synagogu, kde je v současnosti umístěn Památník Karla Poláčka, starý židovský hřbitov, kapli Proměnění Páně nebo ve středu města umístěný Kostel svatého Havla, za zmínku stojí taktéž zvonice se zvonem Kryštofem, který je třetím největším zvonem v České republice. (www.rychnov-city.cz, cit. 1. 2. 2020)

Obrázek 1 Kolowratský zámek

Zdroj: <https://www.zamekrychnov.cz/cs/fotogalerie/zamek>

3.1.2 Současnost města

Současný vývoj města je jistě ovlivněn mnoha faktory, a to nejen odkazem mnoha významných rodáků a obyvatel. Mezi nejvýznamnější můžeme jmenovat spisovatele Karla Poláčka, který do města umístil děj své nejznámější knihy *Bylo nás pět*. Dále můžeme zmínit např. Františka Martina Pelcla, spisovatele a filozofa, Rudolfa Rokla, hudebního skladatele a klavíristu, Jiřího Šlitru, zakladatele divadla Semafor, olympijského vítěze a světového rekordmana Romana Šebrleho, mistryni světa ve skibobech Irenu Francovu-Dohnálkovou a v neposlední řadě i Remigiuse Machury, halového mistra světa ve vrhu koulí. (Krám, *Průvodce Rychnovem nad Kněžnou*, str. 5-10, https://www.rychnov-city.cz/html/e_book/index.html, cit 29.1.2020) Město žije bohatým kulturním i sportovním životem.

Pro nynější rozvoj města je bezpochyby významným faktorem masivní rozvoj průmyslové zóny Solnice-Kvasiny, která se nachází v bezprostřední blízkosti Rychnova nad Kněžnou. *„Hlavním impulsem pro rozvoj Průmyslové zóny Solnice – Kvasiny byla rozsáhlá investice společnosti Škoda Auto a.s., která se rozhodla pro rozšíření svého výrobního závodu v Kvasinách pro účely výroby nové modelové řady vozů Škoda. Na základě usnesení Vlády ČR č. 1100/2005 ze dne 31. 8. 2005 byla Průmyslová zóna Solnice – Kvasiny označena za strategickou průmyslovou zónu. V rámci tohoto projektu bylo proinvestováno 1,379 mld. Kč, z toho 1,026 mld. Kč státní dotace, v letech 2006–2013 bylo realizováno 11 akcí v oblasti dopravy, 3 na podporu bydlení, 5 akcí pro školství, 2 akce pro zdravotnictví a dále byla vybudována nová požární stanice v Rychnově nad Kněžnou.“* (www.cirihk.cz/prumysl-zona-solnice-kvasiny, cit 1. 2. 2020). Díky této průmyslové zóně je v okrese Rychnov nad

Kněžnou nezaměstnanost na rekordně nízké úrovni, v prosinci roku 2019 činila pouhá 1,5 % (www.mpsv.cz, cit. 8. 2. 2020), což je pozitivní zpráva. Za negativní aspekt lze však považovat nárůst počtu cizinců ve městě a okolí a tím ztrátu poklidu ve městě.

3.2 Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou

Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou poskytuje několik organizací. Jsou to organizace zřízené městem Rychnov nad Kněžnou, dále rozličné zapsané spolky, a to nejen ty, které sídlí přímo ve městě, ale zejména terénní sociální služby poskytují organizace s působností po celém Královéhradeckém kraji. V následujících kapitolách budu charakterizovat vybrané organizace.

3.2.1 Sociální služby města Rychnov nad Kněžnou, o.p.s.

Tato obecně prospěšná společnost je zřízena městem Rychnov nad Kněžnou, ačkoliv je největším poskytovatelem služeb sociální péče na Rychnovsku, působí na poli poskytování sociálních služeb již od roku 2004, pro děti a mládež poskytuje jen jedinou službu. Je jí pečovatelská služba pro rodiny s dětmi, ve kterých se narodily tři a více dětí najednou. Převážná pozornost této společnosti je věnována péči o seniory v regionu. (<http://www.pro-sen.eu>, cit. 15. 1. 2020)

3.2.2 Farní charita Rychnov nad Kněžnou

Farní charita v Rychnově nad Kněžnou funguje více jak 25 let. Má tudíž velmi bohaté zkušenosti v oblasti poskytování sociálních služeb. Od počátku se tato organizace zaměřovala převážně na poskytování služeb zejména pro osoby s mentálním postižením, dnes poskytují služby také pro seniory. Ve svých počátcích, pracovaly v organizaci řádové sestry. Ty postupem času nahradili zaměstnanci, kteří již nejsou příslušníky žádného církevního řádu. (<http://www.rychnov.charita.cz>, cit 15. 1. 2020)

Stacionář sv. Františka, zřízený při farní charitě v Rychnově nad Kněžnou poskytuje odlehčovací služby, denní stacionář, pro mládež od 15 let věku. Jedná se o ambulantní službu poskytovanou osobám s mentálním nebo kombinovaným postižením. Aktivity nabízené ve stacionáři se orientují zejména na zachování a rozvíjení individuálních schopností, zálib a také dovednosti klientů. *„Všestranné rozvíjení a aktivizace osobnosti člověka s mentálním postižením respektující zájmy, individuální potřeby a preference.“* (<http://www.rychnov.charita.cz>, cit 15. 1. 2020) takovým způsobem poskytují sociální služby ve Farní charitě v Rychnově nad Kněžnou.

*Obrázek 2 Zahrada Farní charity v Rychnově nad Kněžnou
Zdroj: <https://rychnov.charita.cz/kdo-jsme/fotogalerie/fotoprezentace>*

3.2.3 Centrum Orion, z.s.

Centrum Orion, zapsaný spolek, sídlí v Dlouhé Vsi, která je městskou částí Rychnova nad Kněžnou. Zapsaným spolkem se stal k 1.1.2014, do té doby fungoval jako Občanské sdružení rodičů a přátel dětí s handicapem ORION. Občanské sdružení bylo založeno 25.9. roku 1998. Jeho cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi s handicapem, tělesným, duševním nebo i kombinovaným. Klienty mohou být osoby od 3-50 let věku.

Centrum Orion, z.s. poskytuje svým klientům dvě sociální služby. Jsou jimi centrum denních služeb a osobní asistence. Posláním činností v centru denních služeb je poskytnout klientům možnost trávit část dne ve společnosti vrstevníků a zamezit tak jejich sociálnímu vyloučení. Nemalou měrou také přispívá k rozvoji jejich umu, zájmů, soběstačnosti a samostatnosti. Za zmínku jistě stojí i to, že v roce 2018 bylo v centru denních služeb poskytnuto 16 148 hodin sociální služby a náklady na provoz centra denních služeb se vyšplhaly do výše 6 194 386,- Kč. Pro sociální službu osobní asistence je typické, že klientům pomáhá zvládat činnosti, které klienti potřebují ke zkvalitnění jejich života a také začlenění do běžného sociálního prostředí. Tuto sociální službu v Centru Orion, z.s. v roce 2018 využilo celkem úctyhodných 50 klientů a náklady na výše zmíněnou sociální službu se v témže roce vyšplhaly na 4 148 692,- Kč.

Centrum Orion, z.s. nabízí, krom sociálních služeb také mnoho dalších aktivit, které pomáhají rodinám s handicapovanými dětmi. Užitečnou je dozajisté doprava dětí na odpolední aktivity do Centra Orion. Terapie Neurofeedback, kterou v Centru Orion také poskytují, je unikátní metodou tréninku mozku. Tato metoda pomáhá řešit problémy s pamětí, poruchy

pozornosti a v neposlední řadě je dobrým tréninkem soustředění. Je oblíbenou terapií nejen u klientů, ale také u dětí ze základních škol, které do Centra Orion, z.s. dochází na exkurze. (<http://www.centrum-orion.cz>, cit. 6. 1. 2020)

Obrázek 3 Budova Centra Orion z.s.

Zdroj: <http://www.centrum-orion.cz/cs/2016-02-04-07-08-06/nase-historie>

3.2.4 OD5K10, z.s.

Společnost OD5K10, z.s. se v Rychnově nad Kněžnou zabývá mnoha zajímavými aktivitami. Provozuje Občanskou poradnu, dále Rodinné centrum Rybka, pořádá semináře primární prevence pro základní a střední školy, organizuje letní tábor pro děti, a to ve spolupráci se Sociálním odborem města Rychnov nad Kněžnou, nabízí také volnočasové kroužky pro děti z většinové společnosti, ale i pro děti z vyloučených lokalit, dále také nabízí pravidelné doučování pro děti ze sociálně slabých rodin. V neposlední řadě poskytuje i streetwork¹³ v ulicích města Vamberk, které sousedí s Rychnovem nad Kněžnou a také emailové poradenství pro mládež v obtížných životních situacích.

Velmi důležitým a zásadním projektem je ovšem nízkoprahové centrum 5KA. Centrum 5KA je jediným nízkoprahovým centrem v Rychnově nad Kněžnou. Centrum je určeno především dětem, ale i mladým lidem od 11 do 26 let věku, které ohrožuje rizikové chování, sociální vyloučení, nebo rizikové či společensky nepřijatelné chování, které přímo vykazují,

¹³ Streetwork je metoda sociální práce na ulici, v parku, nádraží v tzn. přirozeném prostředí cílové skupiny. Cílovou skupinou jsou lidé, kteří potřebují sociální poradenství a pomoc. (www.streetwork.cz, cit 16. 1. 2020)

těmto klientům pak nabízí pomoc. Klienti jej navštěvují podle své potřeby, či časových možností. Nízkoprahové zařízení nabízí mnoho rozličných aktivit. Jmenovat můžeme např. doučování, zájmové kroužky různého druhu, tzv. přespávačky, ale také pro malé klienty tak důležitou věc, jako je komunikace, povídání s pracovníky centra.

„Jde o mladé lidi:

- a) Trpící sociálním vyloučením v důsledku odlišného životního stylu jejich rodiny a blízkého okolí, který okolní společnost hodnotí jako nepřizpůsobivý. Může se jednat o příslušníky jiného etnika nebo národnosti, kteří jsou zatíženi projevy xenofobie nebo rasismu ze strany většinové společnosti.*
- b) Bez pevného rodinného zázemí, nebo s nepříznivou rodinnou situací, která mladému člověku neposkytuje přirozenou oporu a ochranu proti vzniku společensky nebezpečných jevů (závislosti, předčasné zahájení sexuálního života, šikana, kriminalita, aj.)*
- c) Kteří se pohybují v takových neformálních sociálních skupinách, ve kterých jsou běžné společensky nebezpečné jevy, jako je nadměrná konzumace alkoholu, tabáku, drog, předčasné zahájení sexuálního života, kriminalita.*
- d) Kteří odmítají trávit svůj volný čas společensky akceptovatelným způsobem, např. ve standardních institucích jako DDM, a to zejména z důvodu odmítání pravidelnosti a tvoření závazku.*
- e) Řešící různé životní problémy nad jejich síly (závislosti, předčasné zahájení sexuálního života, šikana, kriminalita, aj.), které vyžadují odbornou pomoc.“*

(<http://www.od5k10.cz/centrum-5ka>, cit. 16. 1. 2020)

Rychnovské nízkoprahové centrum 5KA nepochybně zachovává princip anonymity, jak je pro nízkoprahová centra typické, ale rovněž zachovává i respektuje podstatné a důležité křesťanské hodnoty, jakými jsou např. úcta k člověku, podpora tradičního modelu rodiny a další, a to díky skutečnosti, že zapsaný spolek OD5K10 úzce spolupracuje se Sborem Jednoty bratrské v Rychnově nad Kněžnou. Členové Sboru Jednoty bratrské v Rychnově nad Kněžnou se výrazně podílejí na chodu centra, a to zejména dobrovolnickou činností. Centrum OD5K10, z.s. získalo v roce 2019 nové prostory pro svou činnost. Jedná se o více jak 150 let starou budovu bývalé hasičské zbrojnice, která prošla náročnou a rozsáhlou rekonstrukcí. Tato přestavba byla možná díky dotacím a darům ve výši téměř 12 mil. korun. Nově zrekonstruované prostory tak v budoucnosti umožní rozmach nabízených služeb, větší komfort a bezpečnější místo pro klienty i pro pracovníky služeb. (<http://www.od5k10.cz/centrum-5ka>, cit 16. 1. 2020)

*Obrázek 4 Budova Centra OD5K10 z.s.
Autor: Kateřina Hartmanová*

4 Výzkumná část

V následující části mé bakalářské práce se budu věnovat výzkumu. Nejprve definuji hlavní a dílčí cíle. Hlavní a dílčí cíle v transformačních tabulkách převedu do tazatelských otázek. Dále zdůvodním vybranou výzkumnou strategii, etická rizika výzkumu a rizika výzkumné strategie a výzkumný vzorek, popíši průběh výzkumu a zhodnotím získaná data. V závěru vyhodnotím výsledky výzkumu.

4.1 Formulace cíle výzkumu, dílčích výzkumných cílů

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit názory respondentů na poskytování vybraných sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou v kontextu jejich využívání. Ke zjištění tohoto cíle jsem formulovala dílčí cíle výzkumu a to následující.

- **Dílčí výzkumný cíl 1**

Zjistit spokojenost s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.

- **Dílčí výzkumný cíl 2**

Zjistit spokojenost respondentů s poskytovanými sociálními službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.

- **Dílčí výzkumný cíl 3**

Zjistit nedostatky v nabízených sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.

4.1.1 Transformační tabulky

Hlavní i dílčí výzkumné cíle jsem transformovala do dotazníkových otázek a vše jsem sumarizovala do dvou transformačních tabulek. Díky dotazníkovým otázkám budu schopna odpovědět na zvolené dílčí cíle. Dvě transformační tabulky jsem vytvořila z toho důvodu, že jsem svá výzkumná šetření prováděla ve dvou odlišných sociálních službách. Obě skupiny respondentů spojuje společný jmenovatel a to, že jsou uživateli, nebo rodinnými příslušníky uživatelů sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. Společnostmi, ve kterých jsem dotazníkové šetření prováděla, byly Orion z.s a také OD5K10 z.s. obě se nacházejí v Rychnově nad Kněžnou. V Centru Orion z.s., odpovídali na dotazníky rodinní

příslušníci uživatelů sociálních služeb. Nicméně v OD5K10, z.s. odpovídali mimo jiné i děti, které navštěvují v zařízení nízkoprahové centrum 5KA, z tohoto důvodu jsem otázky v dotazníku pro tuto organizaci formulovala srozumitelně i pro ně. Odlišná formulace dotazníkových otázek pro děti a mládež v nízkoprahovém centru se mi jevila jako důležitá, z důvodu, aby klienti dobře porozuměli obsahu otázky a tím následně mohli relevantně odpovědět. Otázky pro OD5K10 z.s. tak mají jednodušší slovosled a použila jsem méně odborné formulace otázek než u dotazníku pro Centrum Orion, z.s. Díky této skutečnosti nejsou otázky v dotaznících totožné, nicméně obsahově jsou naprosto identické. Pro větší přehlednost jsem v transformačních tabulkách využila zkratk, kdy DVC značí dílčí výzkumný cíl a zkratku DO jsem použila pro dotazníkovou otázku.

Tabulka 1: Transformační tabulka pro Centrum Orion, z.s.

Hlavní cíl	Dílčí cíle	Otázky
Zjistit názory respondentů na poskytování vybraných sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou v kontextu jejich využívání.	DVC1: Zjistit spokojenost s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	DO1: Domníváte se, že nabídka sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostačující?
		DO2: Domníváte se, že informovanost o poskytovaných sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostačující?
		DO3: Domníváte se, že jsou sociální služby pro děti a mládež v Rychnově n. Kn. dostupné?
		DO4: Jak často využíváte sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově n. Kn.?
		DO5: Je pro vás otevírací doba vámi využívané sociální služby dostatečná?
	DVC2: Zjistit spokojenost respondentů s poskytovanými sociálními službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	DO6: Domníváte se, že v organizacích poskytující sociální služby pracují odborníci?
		DO7: Myslíte si, že sociální služby pro děti a mládež poskytované Rychnově n. Kn. jsou kvalitní?
		DO8: Odpovídá vámi využívaná služba představám o ní?
	DVC3: Zjistit nedostatky v nabízených sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	DO9: Myslíte si, že je rozsah nabízených služeb uspokojivý?
		DO10: Jakou z nabízených aktivit v zařízení preferujete?
		DO11: Je nějaká služba, která vám v zařízení chybí?

Zdroj: vlastní vyhotovení

Tabulka 2: Transformační tabulka pro OD5K10, z.s.

Hlavní cíl	Dílčí cíle	Otázky
Zjistit názory respondentů na poskytování vybraných sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou v kontextu jejich využívání.	DVC1: Zjistit spokojenost s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	DO12: Myslíte si, že sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostatek?
		DO13: Myslíte si, že informace o poskytovaných sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou jsou dostačující?
		DO14: Myslíte si, že jsou sociální služby pro děti a mládež v Rychnově n. Kn. dostupné?
		DO15: Jak často využíváte sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově n.Kn.?
		DO16: Je pro vás otevírací doba vámi využívané sociální služby dostatečná?
	DVC2: Zjistit spokojenost respondentů s poskytovanými sociálními službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	DO17: Myslíte si, že v organizacích poskytující sociální služby pracují lidé, kteří svou práci dělají dobře?
		DO18: Myslíte si, že sociální služby pro děti a mládež poskytované v Rychnově n. Kn. jsou dobré?
		DO19: Odpovídá vámi využívaná služba tomu, jak jste si ji představovali?
	DVC3: Zjistit nedostatky v nabízených sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou	DO20: Myslíte si, že aktivit, které zařízení nabízí je dostatek?
		DO21: Jaké z nabízených aktivit v zařízení dáváte přednost?
		DO22: Je nějaká služba, která vám v zařízení chybí?

Zdroj: vlastní vyhotovení

4.2 Metody a techniky sběru dat

Techniky a metody sběru dat jsem volila dle charakteru zkoumané problematiky. Jelikož při sběru dat pracuji s poměrně velkým vzorkem respondentů, zvolila jsem pro svůj výzkum kvantitativní metodu. Domnívám se, že díky této metodě výzkumu lze rychle a efektivně sebrat větší objem dat k vyhodnocení výzkumu. Kvantitativní metoda také umožňuje analytickou interpretaci získaných dat (Disman, 2000).

Jako techniku sběru dat jsem zvolila standardizovaný dotazník. Vzory dotazníků jsou přílohou bakalářské práce. Většina otázek v dotaznících je uzavřená, celkem 9 a dvě otázky jsou otevřené. Dotazníky jsou součástí přílohy bakalářské práce. Výhodou dotazníkové šetření je, že je odproštěno od jakéhokoliv vlivu výzkumníka, respondent odpovídá na dotazník v soukromí, bez toho, aby byl ovlivněn osobou tazatele. Respondent má tak na vyplnění dotazníku dostatek času a může se opovědím v klidu věnovat a rozmyslet si bez tlaku to, jak odpoví. (<https://augur-consulting.cz/kvantitativni-vyzkum.php>, cit. 19. 2. 2020)

4.3 Průběh výzkumu

Celkem bylo mezi respondenty distribuováno 75 dotazníků. Díky písemné formě dotazníků se mi podařilo do výzkumu zapojit i respondenty, se kterými bych obtížně prováděla osobní rozhovor. Dotazníky byly předány v písemné podobě do obou organizací, respondenti tak měli možnost vyplnit dotazník přímo v organizaci nebo si ho odnést k vyplnění do soukromí domova.

V Centru Orion, z.s. bylo rozdáno 50 kusů dotazníků pro rodinné příslušníky uživatelů sociálních služeb tohoto zařízení. V OD5K10, z.s. to bylo 25 dotazníků pro uživatele i jejich rodinné příslušníky. Výzkum probíhal v únoru roku 2020. Od rozdání ke shromáždění vyplněných dotazníků měli respondenti 14 dní. Z Centra Orion, z.s. se mi podařilo shromáždit 46 dotazníků od oslovených respondentů a z OD5K10, z.s. to bylo 21 dotazníků. U OD5K10, z.s. bylo shromáždění dotazníků složitější, vzhledem k tomu, že se jedná o nízkoprahové centrum a klienti do centra docházejí dle jejich potřeby. I přes tuto komplikaci je počet shromážděných dotazníků nadpoloviční většinou klientů, kteří nízkoprahové centrum navštěvují pravidelně. Díky tomu jsou odpovědi relevantní. Veškeré dotazníky byly kompletně vyplněné, a na všechny otázky bylo odpovězeno.

4.4 Etická a jiná rizika zvolené výzkumné strategie

Etické riziko zvoleného výzkumu spatřuji v tom, že respondenti nemusí odpovídat na otázky zcela pravdivě. Díky tomu, že je dotazník zcela anonymní, mohlo by to některé respondenty vést k tomu, že by odpovídali nepravdivě. Z důvodu eliminace tohoto nežádoucího jevu, jsem na úvodu dotazníku uvedla několik vět o mé osobě a důvodu výzkumu. Dále lze za riziko zvolené výzkumné strategie považovat skutečnost, že na dotazníky neodpovídali uživatelé sociálních služeb Centra Orion, z. s.. Vzhledem k formám postižení, které se v centru vyskytují by bylo u většiny uživatelů nemožné vyplnění dotazníku, tudíž jsem zvolila za skupinu respondentů v této organizaci rodinné příslušníky klientů Centra Orion, z.s. Eliminovala jsem v dotazníku citlivé, choulostivé otázky, které by mohly zapříčinit nechuť respondentů odpovídat na dotazník.

Za rizika spojená se zvolenou výzkumnou strategií považuji především větší soubor dat, z toho vyplývající větší chybovost při sčítání sebraných dat, náročné třídění dat a jejich následná interpretace. (Disman, 2000). Mezi další případná rizika může patřit ta skutečnost, že mnou sebraný vzorek dat je poměrně rozsáhlý. Jelikož jsem výzkum prováděla v nízkoprahovém zařízení, nebylo možné využít on-line dotazníkového šetření, využila jsem tištěné dotazníky. Riziko u mnou zvolené výzkumné strategie spatřuji nadále v tom, že díky většímu počtu dotazníků a jejich rozsahu bylo náročnější třídění dotazníků, sčítání sebraných dat. Zmíněné riziko jsem vyloučila tím, že jsem sčítání dat prováděla, pro kontrolu, opakovaně.

5 Vyhodnocení výzkumu

5.1 Analýza, vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu

V této se věnuji hledání odpovědí na jednotlivé dílčí výzkumné cíle. Na jejich vyhodnocení a interpretaci. Každému z dílčích výzkumných cílů věnuji jednu podkapitolu, v které provedu analýzu sebraných dat. Pro přehlednost odpovědí transformuji výsledky do tabulek a provedu interpretaci výsledků výzkumu dílčích cílů. Uvedu také informace, které sice přímo nenáleží do výzkumných cílů, ale vnímám je jako podstatné v kontextu daného tématu. Odpovědi v dotaznících formulované jako ANO a SPÍŠE ANO, a odpovědi NE a SPÍŠE NE, jsem pro přehlednost sloučila do odpovědí ANO, případně NE.

5.2 DVC 1 - Zjistit spokojenost s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.

Záměrem tohoto dílčího cíle bylo zjistit, jak jsou respondenti spokojeni s nabídkou, dostupností sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. V neposlední řadě jsem zjišťovala názor respondentů na otevírací dobu zařízení, které navštěvují, dále také jejich mínění o informovanosti o službách ve městě Rychnov nad Kněžnou.

Tabulka 3: Vyhodnocení otázky 1 dotazníků

Centrum Orion, z.s.												
D01, D012	Ano	Ženy	Muži	% z celku	Nevím	Ženy	Muži	% z celku	Ne	Ženy	Muži	% z celku
	42	26	16	89,36	3	2	1	6,38	2	1	1	4,26
OD5K10, z.s.												
6	3	4	28,57	1	0	1	4,76	14	7	7	66,67	

Zdroj: vlastní vyhotovení

Z výše uvedené tabulky jasně vyplývá, že ženy jsou s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou více spokojeny než muži. Tato skutečnost se projevila zejména v Centru Orion, z.s., kde tak odpověděla drtivá většina respondentů. Rodinní příslušníci uživatelů služeb v centru Orion z.s. jsou s nabídkou služeb, pro své děti ve městě spokojeni. Oproti tomu klienti Centra OD5K10, z.s. měli naprosto odlišný názor na nabídku služeb. Tito klienti rozhodně nepovažují nabídku služeb pro děti a mládež ve městě za dostatečný, stejným poměrem odpovídali jak muži i ženy, v případě klientů OD5K10, z.s.,

můžeme říci děti a mládež mužského či ženského pohlaví. Tuto skutečnost lze připisovat tomu, že děti a mládež, kteří jsou klienty OD5K10, z.s. vnímají citlivě nedostatek služeb, které by mohly ve svém volném čase využívat.

Tabulka 4: Vyhodnocení otázky 2 dotazníků

D02, D013	Centrum Orion, z.s.											
	Ano	Ženy	Muži	% z celku	Nevím	Ženy	Muži	% z celku	Ne	Ženy	Muži	% z celku
	39	24	15	82,98	5	3	2	10,64	3	2	1	6,38
D03, D014	OD5K10, z.s.											
	11	4	7	52,38	6	3	3	28,57	4	3	1	19,05

Zdroj: vlastní vyhotovení

V tabulce číslo 4 je vyhodnocena otázka 2. z dotazníku. Informovanost o sociálních službách považují za dostatečnou v Centru Orion, z.s. více ženy, a to ve 24 případech z celkových 39 respondentů, kteří odpověděli na otázku ANO. Také v druhé zmiňované společnosti převažuje názor, že informovanost o sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostačující, zde naopak pozitivní názor na informovanost převažuje u mužů. Zatím co v centru Orion z.s. méně než 7 % respondentů považuje informovanost o soc. službách za nedostatečnou, v OD5K10, z.s. je to téměř 20 % respondentů, což je nezanedbatelné procento dotazovaných.

Tabulka 5: Vyhodnocení otázky 3 dotazníků

D03, D014	Centrum Orion, z.s.											
	Ano	Ženy	Muži	% z celku	Nevím	Ženy	Muži	% z celku	Ne	Ženy	Muži	% z celku
	43	26	17	91,49	4	3	1	8,51	0	0	0	0,00
D03, D014	OD5K10, z.s.											
	21	10	11	100,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00

Zdroj: vlastní vyhotovení

Z tabulky, výše uvedené, jasně vyplývá, že dostupnost sociálních služeb, na kterou jsem se dotazovala v otázce číslo 3 v dotazníku, se respondentům jeví dostatečná. V OD5K10, z.s. dokonce všichni dotazovaní odpověděli, že služby pro děti a mládež jsou v Rychnově nad Kněžnou dostupné. V centru Orion z.s. pak o devět žen více než mužů odpovědělo, že služby jsou dostupné.

Tabulka 6: Vyhodnocení otázky 4 dotazníků

DO4, DO15	Centrum Orion, z.s.											
	Denně	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku	4x-3x týdně	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku
	23	7	3	5	8	48,94	16	3	3	6	4	34,04
	OD5K10, z.s.											
	1	1	0	0	0	4,76	10	9	0	0	1	47,62
	Centrum Orion, z.s.											
	2x-1x týdně	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku	Méně než 1x týdně	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku
	6	1	3	0	2	12,77	2	0	0	1	1	4,26
	OD5K10, z.s.											
	7	3	1	3	0	33,33	3	1	0	1	1	14,29

Zdroj: vlastní vyhotovení

V tabulce číslo 6 je zobrazeno vyhodnocení otázky číslo 4 z dotazníků. V této otázce jsem zjišťovala, jak často klienti výše zmiňované instituce navštěvují. V tabulce vidíme, že vzdálenost, z které klienti do institucí dojíždějí nemá zásadní vliv na návštěvnost Centra Orion, z.s. Do této instituce dojíždějí klienti téměř v polovině případů každý den a více jak třetina dotazovaných navštěvuje Centrum Orion, z.s. nejméně třikrát v týdnu. Klienti ze vzdálenějších obcí dokonce v četnosti návštěv převažují. Tuto skutečnost lze vysvětlit tím, že je klientům Centra Orion, z.s. poskytována hromadná autobusová doprava. V OD5K10, z.s. navštěvuje většina klientů zařízení minimálně třikrát v týdnu a většinou jsou obyvateli přímo Rychnova nad Kněžnou. Tuto skutečnost lze přisuzovat faktu, že se jedná o nízkoprahové zařízení a

klienti, děti a mládež, docházejí do centra sami, dle jejich potřeb, požadavků nebo časových možností. Zmiňované je zcela v duchu nízkoprahového konceptu zařízení, kde je volnost při docházení do zařízení jednou z mnoha výhod těchto zařízení.

Tabulka 7: Vyhodnocení otázky 5 dotazníku

Centrum Orion, z.s.													
DO5, DO16	Ano	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku	Nevím	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku	
	45	10	12	9	14	95,74	2	0	1	0	1	4,26	
	OD5K10, z.s.												
	20	14	1	4	2	95,24	0	0	0	0	0	0	
	Centrum Orion, z.s.												
	Ne	Rychnov nad Kněžnou	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km	Přílehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km	Vzdálenější obce Rychnova nad Kněžnou nad 10 km	% z celku							
	0	0	0	0	0	0							
	OD5K10 z.s.												
		1	1	0	0	0	4,76						

Zdroj: vlastní vyhotovení

V otázce páté jsem se respondentů dotazovala, zda jim vyhovuje otevírací doba institucí, které navštěvují. Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že naprosté většině dotazovaných, a to ve více jak 95 % případů, otevírací doba zařízení vyhovuje. Dále z uvedených dat vyplývá, že v Centru Orion, z.s. je poměr spokojenosti stejný u respondentů ze vzdálenějších obcí od Rychnova nad Kněžnou i u těch, kteří bydlí blízko města. Klienti zařízení OD5K10, z.s. jsou

ve většině případů spokojeni s otevírací dobou. Na rozdíl od výše zmiňovaného Centra Orion z.s. spokojení dotazovaní pocházejí přímo z Rychnova nad Kněžnou.

5.3 Vyhodnocení DVC 1

Záměrem dílčího výzkumného cíle 1 bylo zjistit spokojenost respondentů s nabídkou sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. Z výše uvedených tabulek, ve kterých jsem uvedla zjištěné skutečnosti z výzkumu, vyplývá, že respondenti, kteří vyplňovali dotazníky jsou s nabídkou služeb spokojeni. Zásadní rozdíl dotazovanými je patrný v otázce první v dotazníku, kde se odpovědi liší v závislosti na organizaci, kterou navštěvují. Mladí klienti, děti a mládež z nízkoprahového centra považují nabídku služeb pro jejich cílovou skupinu za nedostatečnou. Tato skutečnost je pravděpodobně podmíněna tím, že nemají možnost volby jiného nízkoprahového centra, které by mohly využívat. Naproti tomu rodinní příslušníci klientů z Centra Orion, z.s. jsou s nabídkou služeb, pro své děti spokojeni. Tuto skutečnost lze přisuzovat tomu, že nabídka služeb je v tomto centru rozsáhlá, a i další instituce v Rychnově nad Kněžnou se zabývají službami pro skupinu mentálně a tělesně postižených dětí a mládeže. Ve městě Rychnov nad Kněžnou dobře fungují navazující organizace, které mohou poskytnout služby této cílové skupině i v dospělosti.

Zajímavou skutečností je, že dotazovaní, nebo rodinní příslušníci dotazovaných navštěvují organizace, pravidelně. Většinou několikrát týdně, min. třikrát týdně, a to bez rozdílu toho, jak vzdálené je zařízení od jejich bydliště. Např. v Centru Orion, z.s. není vzdálenost bydliště a zařízení žádnou překážkou. Tuto skutečnost lze přisuzovat tomu, že dopravu klientů zajišťuje samo zařízení. Každý den je vypravován autobus, který sváží klienty z místa jejich domova, do centra a také zpět do bydliště. Oběma skupinám dotazovaných, napříč věkovým spektrem respondentů, vyhovuje otevírací doba navštěvovaného zařízení, což považují zejména u nízkoprahového centra za podstatnou skutečnost.

5.4 DVC 2 - Zjistit spokojenost respondentů s poskytovanými sociálními službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou

Záměrem druhého dílčího výzkumného cíle bylo zjistit skutečnosti, z kterých bude možné interpretovat to, zda jsou respondenti spokojeni ve společnostech, které navštěvují. Zda společnosti odpovídá jejich představám o ní, dále jejich názor na kvalitu služeb a na odbornost pracovníků, kteří jim sociální službu poskytují.

Tabulka 8: Vyhodnocení otázky 6 dotazníku v Centru Orion, z.s.

DO6	Ano	20-30 let	31-40 let	41-50 let	51 a výše let	% z celku	Nevím	20-30 let	31-40 let	41-50 let	51 a výše let	% z celku
	45	5	16	15	9	95,74	2	0	1	0	1	4,26

Zdroj: vlastní vyhotovení

Tabulka 9: Vyhodnocení otázky 6 dotazníku v Centru OD5K10, z.s.

DO17	Ano	11-14 let	15-18 let	19-26 let	26- více let	% z celku
	21	14	6	1	0	100

Zdroj: vlastní vyhotovení

V šesté otázce bylo záměrem zjistit od respondentů jejich názor na odbornost pracovníků, kteří v zařízeních pracují, zda z jejich hlediska pracují v zařízení odborníci. Ze sebraných dat vyplývá, že v OD5K10 z.s. všichni dotazovaní jsou s odborností pracovníků naprosto spokojeni. Obdobný výsledek výzkumu se projevil i u Centra Orion z.s., kde je s odborností pracovníků spokojeno více než 95 % dotazovaných.

Tabulka 10: Vyhodnocení otázky 7 dotazníku

DO7, DO18	Centrum Orion, z.s.											
	Ano	Ženy	Muži	% z celku	Nevím	Ženy	Muži	% z celku	Ne	Ženy	Muži	% z celku
	45	27	18	95,75	2	2	0	4,26	0	0	0	0
	OD5K10, z.s.											
20	9	11	95,23	1	1	0	4,77	0	0	0	0	

Zdroj: vlastní vyhotovení

Jak je zřejmé z výše uvedené tabulky můžeme rozpoznat, že dotazovaní na otázku v dotaznících, zda jsou poskytované služby v zařízeních kvalitní. Můžeme usuzovat, že nejen odbornost pracovníků, jak bylo uvedeno výše, ale i kvalita služeb je v obou zařízeních vysoká. Společným znakem obou dotazovaných skupin respondentů je to, že jsou v obou zařízeních s kvalitou služeb spokojeni.

V další otázce DO8 a DO19, které následovaly v otázce číslo 8 v dotaznících, jsem se informovala, zda služba, kterou navštěvují odpovídá představě o této službě. Záměrem bylo zjistit, s jak se liší představa o službě a služba v realitě. V centru Orion z.s. odpovědělo celkem

46 dotazovaných, že představa odpovídá realitě. Pouze jeden dotazovaný svou odpověď nedokázal formulovat, odpověděl tedy NEVÍM. U klientů v druhém zařízení byla situace částečně odlišná. Z dotazovaných, kteří do nízkoprahového centra dochází celkem překvapivě více jak 18 % uvedlo, že představa skutečnosti neodpovídá. Neméně zajímavou skutečností je, že se jednalo o nejmladší skupinu dotazovaných, tedy děti od 11-14 let věku. Pozitivní zprávou ovšem je, že více jak tři čtvrtiny dotazovaných uvedlo, že jejich představa o službě odpovídá realitě.

5.5 Vyhodnocení DVC 2

V dílčím cíli 2 jsem zjišťovala spokojenost respondentů s poskytovanými službami pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. Překvapivým výsledkem výzkumu je skutečnost, že dotazovaní nemají s kvalitou poskytovaných služeb problém. U všech věkových skupin se projevila spokojenost s odborností pracovníků v obou zařízeních. Tento výsledek považuji za důležitou skutečnost a také určitou pozitivní zpětnou vazbu. Toto zjištění je, dle mého názoru, výbornou vizitkou obou zařízení a důkaz toho, že pracovníci jsou odborníci na svém místě. Mírně překvapivý výsledek spatřuji u nejmladší skupiny dětí v OD5K10, z.s. . Necelá pětina dotazovaných sdělila, že představa o nízkoprahovém centru neodpovídá realitě. Tato skutečnost může být způsobena i věkem, nespokojeni s představou byly děti od 11-14 let věku. Tato skupina ještě nemusí mít jasnou představu o nízkoprahovém zařízení, např. nemají zkušenosti. Nicméně můžeme konstatovat, že u většiny dotazovaných sledujeme spokojenost jak s kvalitou poskytovaných služeb, tak s představami o službě a také v neposlední řadě velmi důležitou skutečnost, že klienti považují pracovníky v obou zařízeních za odborníky, kteří svou práci odvádějí velmi dobře. Tato skutečnost je velmi důležitou, protože jen tam, kde pracují dobře vyškolení a vzdělaní pracovníci se klienti cítí dobře, jsou v zařízeních spokojeni. Takoví odborníci dokáží klientům pomoci a díky tomu se klienti vrací, což je pro klienty nízkoprahového centra i pro klienty centra Orion z.s. zásadním faktem.

5.6 DVC 3 - Zjistit nedostatky v nabízených sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou

V posledním, třetím dílčím výzkumném cíli, bylo záměrem zkoumání zjistit důležitá fakta o případných nedostatecích v sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou. K vyhodnocení tohoto dílčího výzkumného cíle jsem v dotazníku využila celkem tři otázky, jednu uzavřenou otázku a dvě otázky otevřené, ve kterých měli respondenti možnost odpovídat dle svých osobních názorů a potřeb. Nebyly jim předkládány možnosti odpovědí.

5.7 Vyhodnocení DVC 3

V deváté otázce dotazníku, DO9 a DO20, jsem se dotazovala na názor, zda je dle klientů rozsah nabízených služeb v zařízení dostačující. Společným rysem u obou dotazovaných skupin je skutečnost, že obě skupiny považují nabídku služeb, aktivit za dostatečnou. V OD5K10 z.s. bylo na tuto otázku odpovězeno ve 100 % ANO a v Centru Orion z.s. to bylo celkem téměř 90 %. Z výše uvedeného vyplývá, že nabídka služeb, které organizace poskytují jsou, svým rozsahem cílové skupině vyhovují.

Tato skutečnost se v případě Centra Orion, z.s. potvrdila i v poslední výzkumné otázce DO11, v kterých jsem se dotazovala, jaké služby klienti v zařízení postrádají. 19 % dotazovaných uvedlo, že by uvítali možnost chráněného bydlení pro mladé dospělé. Všichni, kteří tuto skutečnost zmínili byli ve věkové hranici nad 41 let. Z toho můžeme usuzovat, že právě starší rodiče hledají také způsob, jak své děti alespoň částečně osamostatnit a zajistit jim možnost bydlení mimo rodinu. Také volné odpovědi, kterých se mi ve výzkumu dostalo na preferované aktivity, DO 10, v centru je zřejmé, že osamostatňování, či jeho nácvik, je jednou ze služeb, kterou rodiče klientů upřednostňují. Uvedlo tak téměř 45 % dotazovaných. Celkem 21 rodičů či rodinných příslušníků. Z nich 12 bylo ve věkové hranici 31-40 let, shodně po čtyřech dotazovaných takto odpovědělo ve věkové hranici 41-50 let a 51 let a výše a jeden respondent v nejnižší věkové hranici. Z uvedeného se ukazuje, že nácvik samostatnosti za pomoci osobních asistentů je velmi důležitým faktorem. To, že centrum umožňuje klientům navštěvovat centrum denních služeb považuje, pro své dítě, za nejdůležitější 17 dotazovaných, což tvoří 36 %. Z toho osm ve věkové hranici 31-40 let, pět ve věku od 41-50 let, a shodně dva respondenti v nejmladší a nejstarší věkové kategorii. Možnost hromadné dopravy klientů do Centra Orion, z.s. v reakcích dotazovaných úzce navazovala výše uvedené skutečnosti o denním centru. Nabídku dopravy do centra umísťovalo na prvních pozicích priorit celkem 13 dotazovaných. Zejména se jednalo o klienty z obcí vzdálenějších než 5 km od Rychnova nad Kněžnou, ve více jak šedesáti procentech. Tyto skutečnosti můžeme interpretovat tak, že kombinace denního centra a dopravy do něj a zpět, je pro rodinu klientů významným prvkem. Umožňuje jim např. chodit do zaměstnání a ubírá jim starosti s dopravou do centra a zpět. Dává jim tak časový prostor, volnost bez obavy o své dítě. Za zmínku jistě stojí i to, že 10 % dotazovaných uvedlo, na nižších stupních preferencí, že je pro ně přínosem to, že Centrum Orion, z.s. pořádá víkendové odlehčovací pobyty pro klienty.

Dotazování v zařízení OD5K10, z.s. na závěrečné výzkumné otázky týkající se preferovaných služeb, aktivit, DO21, odpovídali také volnou formou. Odpovědi těchto respondentů byly rozmanité. Téměř 29 % dotázaných, tedy 6 klientů, ve svých odpovědích uvedlo, že v zařízení preferují doučování a komunikaci s pracovníky centra. Věkové rozložení odpovídajících u výše zmiňovaných opovědí bylo ve vyšší věkové hranici, tedy mládež od 15 let výše. Nicméně je nutné uvést skutečnost, odpovědi, jako povídání, doučování, komunikace s pracovníky centra nebo možnost svěřit, se objevovaly na nižších pozicích v odpovědích u 12 dotazovaných ve věkové hranici 11-14 let. Z uvedeného vyplývá, že možnost hovořit s osobou, která ochotně a pozorně naslouchá, dokáže poradit, pomoci je důležitým činitelem pro většinu dětí a mládeže v centru. Klienti v nižší věkové hranici v tedy mezi 11-14 lety, odpověděli v 11 případech, tedy v 52 % dotázaných, že v centru preferují převážně sportovní aktivity, jako např. tanec, boxování. Ostatní dotazovaní uvedli, že upřednostňují jiné aktivity, jako např. vaření, učení na kytaru, společné poslouchání hudby atd. Jak jsem uvedla výše a z výzkumu lze odvozovat, komunikace je pro klienty velmi důležitá, přesto však dotazovaní také uvedli, v odpovědích na DO22, že jim v centru nejvíce chybí wifi připojení a to v 6 případech, to odpovídá 29 % dotazovaných, takto odpovídali klienti ve věkové skupině 11-14 let. Dalším dotazovaným v centru žádná služba či aktivita nechybí. Z uvedeného lze usuzovat, že nabídka služeb, aktivit v zařízení OD5K10, z.s. je pro cílovou skupinu nízkoprahového centra dostatečně pestrá, různorodá, vyvážená a klienti jsou víceméně spokojeni. Zajímavé aktivity, ale také pracovníci, kteří jsou oddáni své práci jsou nejlepší zárukou toho, že nízkoprahové centrum plní svou preventivní funkci a eliminují tak rizikové chování dětí a mládeže, což je, dle mého názoru, hlavním účelem nízkoprahových zařízení.

Závěr a diskuze

Ve své bakalářské práci Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou jsem se snažila objasnit problematiku sociálních služeb pro děti a mládež. Jedná se o osoby, které jsou teprve na počátku svých životů. Příznivý start do života může jedním z mnoha kroků, které povedou k plnohodnotnému dalšímu životu. Z tohoto důvodu je nepochybně důležité, obzvláště dětem a mládeži, kteří nemají začátek svých životů jednoduchý, v jejich rozvoji pomoci.

Jak jsem uvedla v teoretické části práce, děti jsou ve svém vývoji ohroženy mnoha faktory. Může se jednat o vrozená, eventuálně získaná postižení. Jelikož je rozvoj dítěte překotný, obzvláště v prvních letech života, jejich ohrožení je tak značné. Naštěstí, na rozdíl od minulosti, žijeme v době, kdy je jakýmkoliv postižením možno pracovat. Pro sociokulturní znevýhodnění je startovací pozice dětí a mládeže mnohdy mnohem složitější. Toto znevýhodnění není mnohdy na první pohled zjevné, často si ho rodina nepřipouští. Nevnímá svou rodinnou situaci nijak negativně a nemá potřebu pomoci. Děti a mládež mnohdy sami, nebo na doporučení kamarádů, přátel, vyhledají např. právě nízkoprahové centrum. Pro některé rodiny může být stále složitější se o svého blízkého postarat, i přes jejich velkou snahu a obětavost, to však je mnohdy komplikované. Z tohoto důvodu kombinace pomoci ze strany rodiny a ze strany sociálních služeb, odlehčovacích služeb a dalších je velmi důležitá. Využívat sociální služby je dnes, naštěstí, již obvyklou záležitostí, bez které si mnohé rodiny neumějí svůj rodinný život představit. Spolupráce s rodinou je vždy podstatná pro každé zařízení, které sociální služby pro děti a mládež poskytuje.

Díky Zákonu o sociálních službách byl zavedl do systému poskytování sociálních služeb řád a jasná pravidla. Standardy kvality sociálních služeb, které zaručují dostatečně vysokou úroveň služeb. Jednoznačně vyhradil formy poskytování sociálních služeb. Srozumitelně formuloval typy sociálních služeb a určil cílové skupiny pro jednotlivé služby. Neméně podstatnou skutečnost, kterou tento zákon specifikoval je také vzdělání pracovníků, kteří v systému sociálních služeb pracují. Tento fakt, tak zaručuje odbornost, znalosti a vědomosti pracovníků a v jeho důsledku tak zaručuje plošnou kvalitu poskytovaných služeb.

V Rychnově nad Kněžnou existuje několik institucí, které poskytují sociální služby pro děti a mládež. V mé bakalářské práci jsem se zaměřila na některé z nich. Vybraná zařízení jsem

charakterizovala, popsala jsem jejich strukturu, činnost. Definovala jsem jejich cílové skupiny a také popsala služby, které vybrané instituce poskytují. Ve výzkumné části práce jsem využila kvantitativní metodu výzkumu, tato výzkumná strategie se ukázala jako vhodný výběr. Pomocí dotazníku jsem oslovila poměrně velký výzkumný vzorek a díky zvolené metodě se mi podařilo získat analytická data k vyhodnocení výzkumu.

Hlavní výzkumný cíl mé bakalářské práce byl: Zjistit názory respondentů na poskytování vybraných sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou v kontextu jejich využívání. Dotazovaní respondenti byli klienti dvou vybraných zařízení poskytující sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou, a to Centra Orion z.s. a druhým bylo zařízení OD5K10 z. s. . Z vyhodnocení výzkumných otázek, které směřovalo k odpovědím na dílčí výzkumné cíle také vyplynuly souvislosti k vyhodnocení hlavního výzkumného cíle. Z reakcí respondentů lze vyvozovat, následující. Odpovědi dotazovaných se v závislosti na zařízení, které klienti navštěvují mnohdy shodovaly, v některých otázkách se naopak odlišovaly. Můžeme však říci, že vybrané sociální služby jsou klienty hodnoceny pozitivně. V obou institucích se shodli na tom, že v nich pracují kvalitně odborně vzdělaní pracovníci a vyjádřili většinou také spokojenost s rozsahem poskytovaných služeb. Klienti OD5K10 z.s. se domnívají, že informovanost, a tedy potenciálně i přístup ke službám pro jejich cílovou skupinu by mohl být lepší a také to, že pro jejich cílovou skupinu není sociálních služeb v Rychnově nad Kněžnou dostatek. Respondenti z Centra Orion z.s. by do budoucna ocenili pro své dospívající děti navazující službu chráněného bydlení.

Do budoucna by tedy byl žádoucí rozmach sítě služeb pro děti a mládež, zejména pak v oblasti nabídky pro děti ze sociokulturně znevýhodněných rodin. Zajistit také službu chráněného bydlení, jako navazující služby pro mladé dospělé, kteří se chtějí osamostatnit od svých rodin. Výše uvedené tedy vytváří prostor pro další rozšiřování stávajících zařízení, rozvoj, růst či zřízení zařízení nových, tak aby síť institucí poskytující sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou byla ideálně pokryta.

Seznam zkratk:

DO dotazníková otázka

DVC dílčí výzkumný cíl

Seznam tabulek:

- Tabulka 1 Transformační tabulka pro Centrum Orion z.s., strana 30, vlastní vyhotovení
- Tabulka 2 Transformační tabulka pro OD5K10 z.s., strana 31, vlastní vyhotovení
- Tabulka 3 Vyhodnocení otázky 1 dotazníku, strana 34, vlastní vyhotovení
- Tabulka 4 Vyhodnocení otázky 2 dotazníku, strana 35, vlastní vyhotovení
- Tabulka 5 Vyhodnocení otázky 3 dotazníku, strana 35, vlastní vyhotovení
- Tabulka 6 Vyhodnocení otázky 4 dotazníku, strana 36, vlastní vyhotovení
- Tabulka 7 Vyhodnocení otázky 5 dotazníku, strana 37, vlastní vyhotovení
- Tabulka 8 Vyhodnocení otázky 6 dotazníku v Centru Orion z.s, strana 39, vlastní vyhotovení
- Tabulka 9 Vyhodnocení otázky 6 dotazníku v OD5K10 z.s, strana 39, vlastní vyhotovení
- Tabulka 10 Vyhodnocení otázky 7 dotazníku, strana 39, vlastní vyhotovení

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Kolowratský zámek, strana 22,

zdroj: <https://www.zamekrychnov.cz/cs/fotogalerie/zamek>

Obrázek 2 Zahrada Farní charity v Rychnově nad Kněžnou, strana 24,

zdroj: <http://www.rychnov.charita.cz>

Obrázek 3 Budova Centra Orion, z.s., strana 25,

zdroj: <http://www.centrum-orion.cz>

Obrázek 4 Budova Centra OD5K10, z.s., strana 27,

zdroj: Kateřina Hartmanová, vlastní vyhotovení

Seznam příloh:

Příloha A: Dotazník pro OD5K10, z.s. strana I.

Příloha B: Dotazník pro Centrum Orion, z.s., strana VI.

Seznam použitých zdrojů:

Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]. 1. vyd., Praha: Academia, 1997, 879 s., ISBN 80-200-0607-9.

ČÁMSKÝ, Pavel, SEMBDNER, Jan a KRUTILOVÁ, Dagmar, *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2011. 264 s ISBN 978-80-262-0027-7.

DISMAN, Miroslav, *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s., ISBN 80-246-0139-7.

HRADILKOVÁ, Terezie a kol. *Praxe a metody rané péče v ČR: průvodce sociálním modelem*. Praha: Portál, 2018, 148 s., ISBN 978-80-262-1386-4.

HRODEK, Otto, VAVŘINEC, Jan, et al. *Pediatric*. 1. vydání. Praha: Galén, 2002, 767 s., ISBN 80-7262-178-5.

LEBL, Jan, PROVAZNÍK, Kamil a HEJCMANOVÁ, Ludmila et al. *Preklinická pediatrie*. 2. vydání. Praha: Galén, 2007, 248 s., ISBN 978-80-7262-438-6

LEVICKÁ, Jana. *Metody sociální práce*. 1. vyd. Trnava: VeV, 2002, 122 s., ISBN 80-89074-38-3.

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 309 s., ISBN 80-7178-473-7

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 2003. vyd. Praha: Portál, 192 s., ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 183 s., ISBN 978-807-3673-109.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*, 2. přepracované vydání, Praha: Portál, 2016, 272 s., ISBN 978-80-262-1154-9.

MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vydání. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s., ISBN 978-80-7416-026-4.

Národní strategie ochrany práv dětí. MPSV, 2012, 30 s., dostupný z <https://www.mpsv.cz/narodni-strategie-ochrany-prav-deti-a-akcni-plan-k-naplneni-narodni-strategie>

OLÁH, Michal. et al. *Sociálna práca: vybrané kapitoly z dejín, teórie a metód sociálnej práce*. 3. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnom práce sv. Alžbety, 2009, 572 s., ISBN 80-969449-6-7.

OPATŘILOVÁ, Dagmar. *Metody práce u jedinců s těžkým postižením a více vadami*. Dagmar Opatřilová. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, 146 s., ISBN 8021038195.

OTTův slovník naučný, díl XXII. 1904, vydavatel a nakladatel J. OTTO v Praze, dostupný z <https://pdfknihy.maxzone.eu/otto.html>.

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3.vyd. Brno: Paido, 2010, 234 s., ISBN: 978-80-7315-198-0.

Slovník cizích slov, Kolektiv autorů a konzultantů, Praha: OTTOVA NAKLDATELSTVÍ, s.r.o. 2005, 596 s., ISBN 80-7360-289-X.

SLOWÍK, Josef, *Speciální pedagogika*. 2. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Grada, 2016, 168 s., ISBN: 978-80-271-0095-8.

SOVÁK, Miloš a kol. *Defektologický slovník*. 3., upr. vyd. [Pod vedením Ludvíka Edelsbergera, připravili Tomáš Edelsberger [et al.].] Jinočany: H & H, 2000, 418 s.,

ŠVARCOVÁ, Iva. 2000. *Mentální retardace*, 3., přepracované vydání, Praha: Portál, 2000, 198 s. , ISBN 80-7178-506-7.

Všeobecná encyklopedie o osmi svazcích, 3. svazek G - J. 1. vyd. Praha: Diderot, 1999, 131 s., ISBN 80-902555-5-8.

VÝROST, J. & Slaměník, *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008, 416 s., ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové zdroje:

<https://augur-consulting.cz/kvantitativni-vyzkum.php>, cit 19. 2. 2020

<http://www.centrum-orion.cz>, cit. 6. 1. 2020

<http://www.cirihk.cz/prumyslova-zona-solnice-krasny>, cit 1. 2. 2020

<http://www.czso.cz>,cit. 1. 2. 2020

<https://mineralfit.cz>, cit. 23. 1. 2020

<http://www.mpsv.cz>, cit. 8. 2. 2020

<http://www.od5k10.cz/centrum-5ka>, cit 23.1.2020

<https://www.panovnici.cz>, cit 10. 1. 2020

<https://pdfknihy.maxzone.eu/otto.html>., cit. 1. 2. 2020

<http://www.pro-sen.eu>, cit. 15. 1. 2020

<http://www.rychnov.charita.cz>, cit 15. 1. 2020

<http://www.rychnov-city.cz>, cit. 1. 2. 2020

https://www.rychnov-city.cz/html/e_book/index.html, cit 29. 1. 2020

[http:// www.slovník-cizich-slov.abz.cz](http://www.slovník-cizich-slov.abz.cz), cit. 11. 1. 2020

<https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/socialni-sluzby/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/>, cit. 23. 1. 2020

<http://www.streetwork.cz>, cit. 16. 1. 2020

<https://www.zakonyprolidi.cz/>, cit. 3. 1. 2020

<https://www.zamekrychnov.cz/cs/fotogalerie/zamek>, cit. 18. 2. 2020

Zákony:

zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, dostupný z <https://www.zakonyprolidi.cz/>, cit. 3.1.2020

zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, dostupný z <https://www.zakonyprolidi.cz/>, cit. 3.1.2020

Přílohy:

Příloha A

Dotazník pro Centrum OD5K10, z.s. Rychnov nad Kněžnou

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Hartmanová a jsem studentem Univerzity Hradec Králové. V letošním roce, roce 2020, dokončuji bakalářské studium oboru Sociální práce ve veřejné správě. Výstupy z následujícího dotazníku se stanou součástí mé bakalářské práce na téma: Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.

Vámi vybranou odpověď u otázek, prosím, zakřížkujte. U otázek, kde nejsou uvedeny možnosti, prosím, odpovídejte volně.

Velmi děkuji za čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

Pohlaví

- Muž
- Žena

Věk

- 11-14 let
- 15-18 let
- 19-26 let
- 27- výše let

Bydliště

- Rychnov nad Kněžnou
- Přilehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km
- Přilehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km
- Vzdálenější obce od Rychnova nad Kněžnou nad 10 km

Otázka 1.

Myslíte si, že sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostatek?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 2.

Myslíte si, že informovanost o poskytovaných sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostačující?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 3.

Myslíte si, že jsou sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou dostupné?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 4.

Jak často využíváte sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou?

- Denně (v pracovním týdnu)
- 4x-3x týdně
- 2x-1x týdně
- Méně než 1x týdně

Otázka 5.

Je pro vás otevírací doba vámi využívané sociální služby dostatečná?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 6.

Myslíte si, že v organizacích poskytující sociální služby pracují lidé, kteří svou práci dělají dobře?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 7.

Myslíte si, že sociální služby pro děti a mládež poskytované v Rychnově nad Kněžnou jsou dobré?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 8.

Odpovídá vámi využívaná sociální služba tomu, jak jste si ji představovali?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 9.

Myslíte si, že aktivit, které zařízení nabízí je dostatek?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 10.

Jaké z nabízených aktivit v zařízení dáváte přednost? (Seřad'te, prosím, od nejoblíbenější k méně oblíbené)

1.
2.
3.
4.

Otázka 11.

Je nějaká služba, která vám v zařízení chybí?

.....
.....
.....

Děkuji za čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.

Kateřina Hartmanová

Příloha B

Dotazník pro Centrum Orion, z.s. Rychnov nad Kněžnou

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Hartmanová a jsem studentem Univerzity Hradec Králové. V letošním roce, roce 2020, dokončuji bakalářské studium oboru Sociální práce ve veřejné správě. Výstupy z následujícího dotazníku se stanou součástí mé bakalářské práce na téma: Sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou.

Vámi vybranou odpověď u otázek, prosím, zakřížkujte. U otázek, kde nejsou uvedeny možnosti, prosím, odpovídejte volně.

Velmi děkuji za čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

Pohlaví

- Muž
- Žena

Věk

- 20-30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- 51- výše let

Bydliště

- Rychnov nad Kněžnou
- Přilehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 5 km
- Přilehlé obce Rychnova nad Kněžnou do 10 km
- Vzdálenější obce od Rychnova nad Kněžnou nad 10 km

Otázka 1.

Domníváte se, že nabídka sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostačující?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 2.

Domníváte se, že informovanost o poskytovaných sociálních službách pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou je dostačující?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 3.

Domníváte se, že jsou sociální služby pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou dostupné?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 4.

Jak často využíváte sociálních služeb pro děti a mládež v Rychnově nad Kněžnou?

- Denně (v pracovním týdnu)
- 4x-3x týdně
- 2x-1x týdně
- Méně než 1x týdně

Otázka 5.

Je pro vás otevírací doba vámi využívané sociální služby dostatečná?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 6.

Domníváte se, že v organizacích poskytující sociální služby pracují odborníci?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 7.

Myslíte si, že sociální služby pro děti a mládež poskytované v Rychnově nad Kněžnou jsou kvalitní?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 8.

Odpovídá vámi využívaná sociální služba představám o ní?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 9.

Myslíte si, že je rozsah nabízených sociálních služeb uspokojivý?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

Otázka 10.

Jakou z nabízených aktivit v zařízení preferujete? (Seřad'te, prosím, od nejvíce preferované k méně preferovaným)

1.
2.
3.
4.

Otázka 11.

Je nějaká služba, která vám v zařízení chybí?

.....
.....
.....

Děkuji za čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.

Kateřina Hartmanová